

gemeente
Zuidplas

Kansen voor een kleurrijke toekomst

Cultuurvisie 2025

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	4
Inleiding	5
1. Wat is cultuur?	7
2. Achtergrond: ontwikkelingen en rolverdeling	9
3. Waarden van cultuur	13
4. Van waarden naar dromen	16
5. Van dromen naar kansen	20

Gebruikersinformatie: Dit document kan het beste gelezen worden met Acrobat Reader. Download voor desktop de laatste (gratis) versie op: <https://get.adobe.com/nl/reader>. Voor tabletgebruikers: download (gratis) Acrobat Reader in de appstore.

De informatie in dit document is aan verandering onderhevig. De meest actuele versie vindt u steeds op www.zuidplas.nl

Voorwoord

Cultuur vormt het kloppende hart van onze samenleving. Het verbindt mensen, vertelt verhalen en geeft kleur aan het dagelijks leven. In deze cultuurvisie *'Kansen voor een kleurrijke toekomst'* zetten we koers naar een samenleving waarin cultuur voor iedereen toegankelijk is. Een samenleving waarin mensen -ongeacht leeftijd, achtergrond of overtuiging- op hun eigen manier invulling kunnen geven aan cultuur die past bij hun identiteit.

Cultuur draagt bij aan persoonlijke groei, sociale verbondenheid en het versterken van gemeenschappen. Daarnaast draagt meedoen aan cultuur als maker, deelnemer of toeschouwer bij aan het mentale en fysieke welzijn van onze inwoners.

Ik geloof in een breed en divers cultureel aanbod dat uitnodigt en ruimte biedt aan iedereen. Daarbij is het niet alleen de overheid die cultuur mogelijk maakt. Het zijn juist onze inwoners, ondernemers, culturele organisaties en verenigingen die samen zorgen voor een levendige en aantrekkelijke culturele omgeving. De gemeente ondersteunt dit vooral met een faciliterende rol: we scheppen voorwaarden, verbinden partijen en creëren ruimte waarin ideeën kunnen bloeien.

Cultuur staat niet op zichzelf. Erfgoed, recreatie en evenementen zijn onlosmakelijk verbonden met onze culturele identiteit en dragen bij aan de aantrekkingskracht en vitaliteit van onze dorpen. Samen bouwen we zo aan een toekomst waarin cultuur verbindt, verrijkt en kleur geeft aan het leven van vandaag en morgen.

Deze visie is een uitnodiging om samen te werken aan een kleurrijke toekomst. Een toekomst waarin we bouwen aan een inspirerend en verbindend cultuurklimaat dat duurzaam en toekomstbestendig is, voor iedereen, en voor generaties na ons.

Namens het college,

Frans Klovert
Wethouder Cultuur

“We creëren ruimte waarin ideeën kunnen bloeien”

Samenvatting

Vier dromen met de bijbehorende kansen in één overzicht:

1. Cultuur – inclusief en toegankelijk

De nabijheid van culturele voorzieningen draagt bij aan kansengelijkheid en inclusie

Cultuureducatie stimuleert creativiteit, kritisch denken en zelfexpressie

Culturele activiteiten moeten ook toegankelijk zijn voor kwetsbare groepen

De bibliotheek als knooppunt van kennis, contact en cultuur in de samenleving

Muziekonderwijs bevordert culturele participatie

3. Cultuur als preventief middel

Cultuur draagt bij aan positieve gezondheid en mentaal welzijn

Cultuur draagt bij aan sociaal welzijn

Samenwerking tussen de culturele sector en de zorgsector biedt kansen voor preventie

2. Cultuur als verbindend middel

De inzet van vrijwilligers, professionals en ondernemers is onmisbaar

In een cultuurhuis (of cultuurcluster) kunnen culturele organisaties hun krachten bundelen

Cultuur en de fysieke leefomgeving (zoals erfgoed) zijn met elkaar verweven

Een stedenband zorgt voor wederzijds begrip, tolerantie en internationale solidariteit

4. Cultuur voor een levendige, vitale en recreatieve samenleving

Balans tussen levendigheid en rust

De kwaliteit van de leefomgeving wordt sterker door cultuur te integreren in de ruimtelijke plannen

Evenementen, volksfeesten en herdenkingen dragen bij aan een levendige gemeente en stimuleren de economie.

Inleiding

Deze cultuurvisie is een herijking van de cultuurvisie van Zuidplas uit 2019 *'Een hart voor cultuur'*. De herijking van deze cultuurvisie hangt nauw samen met andere visies binnen het sociaal maatschappelijk domein in de gemeente Zuidplas. Het doel van de visies is om de behoeften en ontwikkelingen binnen dit domein in beeld te brengen. Ook bieden de visies een kader om richtinggevende uitspraken te doen.

Een gezamenlijke vraag

Het gelijktijdig opstellen van de visies voor het sociaal maatschappelijk domein leidt tot een betere inhoudelijke afstemming. De vraag die in alle visies centraal staat is: Hoe kunnen we als gemeente maximaal bijdragen aan het kansrijk, gezond en veilig opgroeien en leven van de inwoners in Zuidplas?

De integrale visie op het sociaal maatschappelijk domein is de paraplu voor de andere visies. Het brede speelveld is in deze visie zichtbaar gemaakt in de vorm van 'het Achtje van Zuidplas'. Ook cultuur speelt hierin een belangrijke rol. De opgaven die vervolgens zijn uitgewerkt, zijn gericht op een samenhangend en effectief beleid dat inspeelt op de behoeften van onze inwoners.

Cultuur is dus onderdeel van de integrale visie. Daarnaast sluit deze cultuurvisie ook aan op de visie op maatschappelijke voorzieningen. Waar in die visie strategische uitspraken staan voor maatschappelijke voorzieningen -bijvoorbeeld over het aantal (culturele) voorzieningen en hun locaties- richt de cultuurvisie zich vooral op de inhoud. Wat verstaan we onder cultuur? Wat vinden we belangrijk? En op welke manier kan de gemeente daarin een ondersteunende en stimulerende rol spelen? De cultuurvisie vormt zo een belangrijk inhoudelijk uitgangspunt dat richting geeft aan het maken van keuzes over voorzieningen. Door deze visies goed op elkaar af te stemmen, zorgen we voor samenhang in beleid en een toekomstbestendig cultureel speelveld.

Een gezamenlijk proces

De visies zijn tot stand gekomen na een uitgebreide consultatie van de maatschappelijke partners en het digitaal inwonerspanel. De opbrengsten zijn gebruikt bij het opstellen van de visies.

Voor de voorliggende cultuurvisie geldt dat de contouren van de visie zijn gedeeld met het culturele veld tijdens een netwerkbijeenkomst (op 10 april 2025).

In de bijeenkomst is nadrukkelijk aangegeven dat het gaat om een herijking van de cultuurvisie uit 2019 en dat er veel goede onderdelen uit die visie zijn meegenomen in deze nieuwe visie. De inbreng die tijdens en na de bijeenkomst nog naar voren is gebracht, hebben geholpen om extra scherpte te geven aan deze visie.

Uiteindelijk ligt er een herijkte cultuurvisie waarin ontwikkelingen en ambities zijn samengebracht om een (droom)beeld voor de toekomst te creëren. De cultuurvisie biedt het kader voor de verdere uitwerking van het beleid.

1. Wat is cultuur?

Het begrip 'cultuur' wordt in verschillende betekenissen gebruikt. Zowel klassieke als hedendaagse wetenschappelijke bronnen duiden cultuur in brede zin aan als: 'Alles aan wat een samenleving voortbrengt en overdraagt'. Het gaat dan zowel om voorwerpen (materiële cultuur) als dingen die bedacht zijn (ideeën, theorieën, wetten, normen, etc.). Waar cultuur traditioneel werd gezien als het tegenovergestelde van natuur, erkennen hedendaagse benaderingen dat cultuur en natuur nauw met elkaar verweven zijn en elkaar wederzijds beïnvloeden.

Cultuur is overal te vinden om ons heen. Het is niet alleen te vinden in theaters, musea of muziekscholen maar ook op straat, in dorpshuizen, op scholen en zelfs bij sportverenigingen. Cultuur omvat zowel professionele als amateurkunst, maar ook erfgoed, volksfeesten, evenementen, herdenkingen, creatieve expressie, informele culturele initiatieven, tradities en het landschap dat door mensenhand is vormgegeven. Het is zichtbaar in grote producties en in kleine, persoonlijke uitingen.

Cultuur is niet beperkt tot één plek of doelgroep, maar kan overal ontstaan en betekenis krijgen: in de dorpskernen, op het platteland, in een dorpshuis of op een bouwplaats, op scholen of in verzorgingshuizen, in de openbare ruimte of online. Juist die veelzijdigheid maakt cultuur zo krachtig.

Ook (lokale of regionale) media noemen we cultuur. Zij vertellen de verhalen van de streek, geven ruimte aan diversiteit en dragen bij aan het collectieve geheugen en de verbondenheid binnen gemeenschappen. Media staan vaak in functie van cultuur doordat er kunst, ontwerp of erfgoed wordt getoond of besproken.

Zoals ook in de Cultuurvisie 2019 stond opgenomen: "Cultuur is van iedereen en voor iedereen. Cultuur is overal of zou overal kunnen zijn". Voor ieder onderwerp uit het sociaal maatschappelijk maar ook het fysieke domein kunnen we een koppeling maken met cultuur. Het is de kunst om verder te kijken dan het traditionele beeld van cultuur.

“Cultuur kan overal ontstaan en betekenis krijgen”

2. Achtergrond: ontwikkelingen en rolverdeling

De culturele sector in Nederland is de afgelopen jaren sterk in beweging. Zowel de Raad voor Cultuur als de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) onderstrepen het belang van een toekomstbestendig cultuurbestel waarin samenwerking, toegankelijkheid en spreiding centraal staan.

Cultuur dichtbij: advies van de Raad voor Cultuur

In het advies voor de culturele basisinfrastructuur 2021–2024 benadrukt de Raad voor Cultuur het belang van een cultuurbeleid dat aansluit bij de leefwereld van mensen. De raad pleit voor een cultuurstelsel dat niet alleen topinstellingen ondersteunt, maar ook ruimte biedt aan regionale spreiding en culturele diversiteit. Daarbij wordt de rol van lokale overheden als cruciaal gezien: zij staan het dichtst bij de inwoners en kunnen cultuurbeleid vormgeven dat aansluit bij lokale behoeften en identiteiten.

Samen cultuur borgen: visie van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

De VNG heeft in haar propositie ‘Samen cultuur borgen’ (januari 2024) een koers uitgezet naar een nieuw cultuurbestel waarin gemeenten een centrale rol spelen.

De propositie is opgebouwd rond vier pijlers:

- Cultuurwaarde: het erkennen van de intrinsieke waarde van cultuur en haar bijdrage aan maatschappelijke opgaven.
- Cultuurstimulering: het bevorderen van cultuurparticipatie en talentontwikkeling.
- Cultuurspreiding: het zorgen voor een evenwichtige verdeling van culturele voorzieningen en activiteiten over het land.
- Cultuurfinanciering: het ontwikkelen van duurzame financieringsmodellen waarin gemeenten, rijksoverheid en andere partners samenwerken.

Deze pijlers benadrukken het belang van samenwerking tussen verschillende overheidslagen en culturele partners om cultuur voor alle inwoners toegankelijk, bereikbaar en aantrekkelijk te houden.

De rol van gemeenten: van regisseur tot verbinder

In lijn met deze ontwikkelingen verschuift de rol van gemeenten van uitvoerder naar regisseur en verbinder. Gemeenten faciliteren en stimuleren culturele initiatieven door het bieden van ruimte, ondersteuning en het verbinden van partners. Ze creëren voorwaarden waarin cultuur kan floreren, met aandacht voor lokale behoeften en diversiteit. Deze aanpak vraagt om een integrale benadering waarin cultuur wordt verbonden met andere beleidsdomeinen.

“De rol van lokale overheden wordt als cruciaal gezien, zij staan het dichtst bij de inwoners”

Door deze rol actief op te pakken, kunnen gemeenten bijdragen aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving waarin cultuur een verbindende en inspirerende kracht is.

Rol landelijke overheid

De landelijke overheid bepaalt welke onderwerpen wettelijk zijn verankerd. Op het gebied van cultuur zijn er wetten voor het Bibliotheekwerk en voor het Mediabeleid. Voor beide wetten geldt dat er wijzigingen aankomen:

1. Wijziging Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob)

De Wsob wordt aangepast om te zorgen voor een toekomstgerichte bibliotheekvoorziening in elke gemeente. Vanaf 2026 krijgen gemeenten een wettelijke zorgplicht om ten minste één volwaardige bibliotheekvestiging in stand te houden. Dit betekent dat gemeenten verantwoordelijk worden voor het behouden van een bibliotheekvoorziening die voldoet aan bepaalde kwaliteitsnormen. Provincies zullen toezicht houden op de naleving van deze zorgplicht.

2. Nieuwe Mediawet vanaf 1 januari 2028

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) werkt aan een herziening van de Mediawet. Het stelsel en de regelgeving rond lokale omroepen gaat de komende jaren fors op de schop. De wettelijke zorgplicht (en verplichte financiering) door gemeenten gaat verdwijnen.

Daarnaast krijgen de meeste gemeenten te maken met een streekomroep in plaats van een lokale omroep.

De landelijke overheid heeft naast de wetgevende rol ook een stimulerende functie. Via de Culturele Basisinfrastructuur (BIS) kent het ministerie subsidie toe aan grote culturele instellingen en aan rijkscultuurfondsen. Ook diverse cultuurfondsen ontvangen subsidie van het rijk. Binnen de gemeente Zuidplas zijn geen organisaties die in aanmerking komen voor een BIS-subsidie. Wel kunnen lokale organisaties soms aanspraak maken op (specifieke) subsidies vanuit een cultuurfonds.

Rol provincies

De provincies spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling en ondersteuning van stedelijke cultuurregio's. Ze stimuleren en faciliteren de samenwerking tussen gemeenten binnen een stedelijke regio. Dit gebeurt veelal via Steunfunctieorganisaties. Deze organisaties ondersteunen culturele organisaties, kunstenaars en overheden met kennis, advies, netwerk en ontwikkeling.

Rol stedelijke cultuurregio's

De gemeenten in de regio Midden-Holland hebben sinds 2024 de status van een 'stedelijke cultuurregio' gekregen van het ministerie van OCW. Deze status geeft de regio de kans om haar positie op het gebied van cultuur te versterken richting het ministerie en binnen de provincie Zuid-Holland. De erkenning als stedelijke regio biedt ook mogelijkheden om aanspraak te maken op regelingen en middelen om activiteiten mogelijk te maken. Samen met de Provincie Zuid-Holland en vier andere regio's in onze provincie zijn afspraken vastgelegd in een convenant. Het betreft afspraken over het delen van kennis en het uitwisselen van informatie. Het uiteindelijke doel is om cultuur voor alle inwoners toegankelijk, bereikbaar en aantrekkelijk te houden.

3. Waarden van cultuur

In onze gemeente zien we cultuur als een kracht die verbindt, versterkt en verrijkt. Cultuur is geen luxe of bijzaak, maar een wezenlijk onderdeel van het dagelijks leven. Of het nu gaat om een theatervoorstelling, een muurschildering, een muziekavond in een dorpshuis, een openluchtfilm in een park of een bezoek aan een historische plek: cultuur leeft overal, en iedereen moet de kans krijgen om ervan te genieten én eraan bij te dragen.

Over het algemeen wordt de waarde van cultuur steeds meer onderkend. De impact van cultuur is niet altijd direct te zien en het is ook niet makkelijk om de effecten ervan te meten, omdat het meestal gaat om een doorlopend proces. Denk bijvoorbeeld aan het groeien in creativiteit, het voelen van saamhorigheid in een wijk of het ervaren van minder stress voor het individu.

De discussie over de waarde van cultuur gaat vaak over de spanning tussen gesubsidieerde cultuur en cultureel ondernemerschap. Er liggen zeker kansen in nieuwe vormen van samenwerking maar tegelijkertijd is niet al het aanbod goed te 'vermarkten'.

“Cultuur gaat niet alleen over plezier en vertier, maar cultuur gaat ook over ontwikkeling, kritische reflectie, experiment en nieuwe ideeën.”

De volgende waarden staan in deze cultuurvisie centraal:

a. Cultuur heeft een eigen intrinsieke waarde

Deze waarde wordt ook benoemd in de Kabinetsnota 'Cultuur in een open samenleving' uit 2018. Hierin staat dat cultuur een eigen intrinsieke, ook wel innerlijke, waarde heeft: “Als uiting van allerdiepste gedachten of zielenroerselen, van schoonheid en verfijning, of juist van confrontatie of rauwheid”. Dit betekent dat cultuur al een doel op zich is en niet alleen een middel om een ander doel te bereiken.

De intrinsieke waarde wordt ook wel aangeduid als het Hart van de kunst (P.Bots, 2018)^[1]

Het gaat hier om de waarden vanuit vier perspectieven:

- Vanuit de makers/kunstenaars: autonomie en authenticiteit.
- Vanuit de lezer/de toeschouwer/de luisteraar: schoonheidsbeleving en emotionele verbinding.
- Vanuit de professionele (kunst)wereld: oorspronkelijkheid, vernieuwing en vakmanschap.
- Vanuit de maatschappij: relevantie voor de samenleving.

[1] P. Bots, “Kwaliteit en de waarden van cultuur: een begripsverkenning”, Boekman 113 (2018)

“De impact van cultuur is niet altijd direct te zien”

“Art is not always about pretty things, it’s about who we are, what happened to us and how our lives are affected.”

- Elisabeth Broun,
voormalig directeur van het Smithsonian American Art Museum (SAAM)

b. Cultuur heeft een sociale waarde

Cultuur is van iedereen en voor iedereen en draagt bij aan de vitaliteit in de dorpen en de gemeente Zuidplas als geheel. Cultuur is meer dan kunst en traditie, het is de manier waarop we met elkaar omgaan. Cultuur vormt het cement van de samenleving en is een sociaal bindmiddel. In dorpen zie je dit heel duidelijk, omdat het culturele aanbod vaak direct verbonden is met de gemeenschap. Wat ons ‘dorps’ maakt, zijn niet alleen de fysieke grenzen van een plek, maar vooral de betrokkenheid bij elkaar. Je groet elkaar op straat, helpt burens als het nodig is en soms vier je samen feestdagen. Juist in een tijd van individualisering is het belangrijk om te blijven investeren in cultuur. De samenleving is gebaat bij een breed, veelzijdig en toegankelijk aanbod van cultuuruitingen. Het is belangrijk om daarbij een evenwicht te vinden tussen het nieuwe en het vertrouwde.

c. Cultuur heeft een persoonlijke waarde (of welzijns waarde)

Door cultuur kunnen mensen zich ontplooien en ontwikkelen. Cultuur maken, beleven en delen stimuleert creatief denken en doen. In onze snel veranderende samenleving is het belangrijk om de creatieve kracht van burgers te benutten. Mensen leren over zichzelf en over anderen en ook over verleden, heden en toekomst: waarin verschillen we van elkaar en wat delen we met elkaar?

Cultuur heeft ook een preventieve werking. Deelname aan kunst, muziek, theater, erfgoed en andere activiteiten helpt mensen om regie te houden over het eigen leven en actief mee te doen in de samenleving. Vaak kunnen inwoners vanuit hun eigen initiatief (of met behulp van hun netwerk) cultuur beleven, maar dat geldt niet voor iedereen. De nabijheid van collectieve culturele basisvoorzieningen is belangrijk om zoveel mogelijk inwoners kansen te bieden om zich op cultureel gebied te ontwikkelen. Hierdoor kunnen problemen zoals eenzaamheid, stress en depressie worden voorkomen. In een tijd van vergrijzing, toenemende eenzaamheid en stijgende zorgkosten biedt cultuur een krachtig antwoord om de mentale veerkracht te versterken en daarmee duurdere zorgtrajecten te voorkomen.

“Mensen leren over zichzelf en over anderen en ook over verleden, heden en toekomst”

4. Van waarden naar dromen

We geloven in een inclusieve en open cultuurvisie waarin ruimte is voor ieders verhaal. Cultuur maken en beleven is niet voorbehouden aan een selecte groep – het is iets dat iedereen aangaat, ongeacht achtergrond, leeftijd, inkomen of opleiding. Daarom zetten we in op vier thema's die onze dromen weerspiegelen en waarmee we verder richting geven aan onze culturele toekomst.

De waarden uit het vorige hoofdstuk lopen als een rode draad door de onderstaande thema's. De intrinsieke waarde kunnen we zien als fundament: het recht op kunst en cultuur omwille van schoonheid, expressie en verbeelding. De sociale waarde zien we vooral terug in thema 1, 2 en 4. De persoonlijke (ook wel welzijnswaarde) zien we terug in thema 3 en 4.

1. Cultuur – inclusief en toegankelijk

Iedereen moet zich welkom voelen in het culturele leven van de gemeente. Cultuur mag geen drempels kennen. Dit vraagt om een laagdrempelig divers en zichtbaar cultuuraanbod, verspreid over alle dorpen, wijken en doelgroepen.

We zetten in op kansengelijkheid zodat ook inwoners voor wie cultuur minder vanzelfsprekend is volwaardig kunnen meedoen.

Cultuureducatie vormt hierin de basis: door kinderen en jongeren al vroeg in aanraking te brengen met kunst, erfgoed en creativiteit, versterken we hun ontwikkeling en hun toekomstkansen.

Om inwoners beter te bereiken, willen we zichtbaar maken wat er allemaal te beleven is. Via duidelijke communicatie en samenwerking met culturele en maatschappelijke partners willen we bereiken dat het cultuuraanbod in de gemeente goed te vinden is.

Van de inwoners met kinderen in de leeftijd van 0-12 jaar vindt 82% het (zeer) belangrijk dat hun kind op de basisschool cultuureducatie krijgt

- Onderzoeksresultaat (digitaal inwonerspanel)

2. Cultuur als verbindend middel

In een samenleving waarin verschillen soms lijken te overheersen, heeft cultuur de unieke kracht om mensen samen te brengen. Kunst en creativiteit creëren ruimte voor ontmoeting, dialoog en wederzijds begrip. Samenwerking binnen het culturele veld is essentieel om verbinding mogelijk te maken.

“We zetten in op vier thema's die onze dromen weerspiegelen”

Cultuur fungeert als een brug tussen mensen. Het zorgt voor sociale cohesie, waarin inwoners elkaar kunnen vinden en herkennen. Ook erfgoed speelt hierin een rol. Historische plekken en tradities verbinden generaties met elkaar en met hun leefomgeving. Door erfgoed zichtbaar en beleefbaar te maken, laten we het verleden spreken in het heden.

“Door te binden met elkaar raak je ook sociaal betrokken met elkaar en kan je elkaar positief ontmoeten en motiveren.”

- Een respondent uit het digitaal inwonerspanel

3. Cultuur als preventief middel

Cultuur draagt bij aan persoonlijke groei, veerkracht en welzijn. Cultuur biedt mensen de mogelijkheid om zichzelf te uiten, zichtbaar te zijn en hun gevoelens en ervaringen te delen. Via bijvoorbeeld theater of muziek kunnen kwetsbare groepen op hun eigen manier laten zien wie zijn en wat hun bezighoudt.

In onze visie zien we cultuur als een preventieve kracht die bijdraagt aan mentale gezondheid, zelfvertrouwen en gemeenschapszin.

Door cultuur te verbinden met het sociaal maatschappelijk domein ontstaat een krachtig instrument voor preventie. Cultuur raakt mensen van binnenuit en helpt bij het vinden van betekenis, talent en verbinding.

“Elk mens, jong of ouder, heeft troost, schoonheid en expressie nodig.”

- Een respondent uit het digitaal inwonerspanel

4. Cultuur voor een levendige, vitale en recreatieve samenleving

Cultuur maakt onze gemeente aantrekkelijk, dynamisch en gastvrij – voor bewoners én bezoekers. Samen met recreatie en erfgoed vormt cultuur het fundament voor een levendige leefomgeving. Denk aan culturele evenementen in de natuur, kunst in de openbare ruimte, of culturele routes langs historische plekken. Zo versterken cultuur, recreatie en toerisme elkaar.

Ook evenementen en volksfeesten zijn van grote sociale waarde. Ze brengen mensen samen, geven kleur aan het gemeenschapsleven en dragen bij aan de lokale identiteit.

“Samen met recreatie en erfgoed vormt cultuur het fundament voor een levendige leefomgeving”

Herdenkingen bieden ruimte om stil te staan bij ingrijpende gebeurtenissen. Ze geven inwoners de kans om samen te reflecteren op wat hen bindt.

We geloven in een cultuurklimaat waarin ruimte is voor experiment, vertrouwen in makers en samenwerking met bewoners. Niet top-down, maar samen. Cultuur is van iedereen - en daarmee een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

“Investeren in cultuur zorgt voor leefbaarheid en meer saamhorigheid en dus meer woongenot in de gemeente.”

- Een respondent uit het digitaal inwonerspanel

5. Van dromen naar kansen

A photograph of three young girls sitting on the floor in a library, surrounded by bookshelves. They are all smiling and looking down at open books they are holding. The girl on the left has blonde curly hair and is wearing a blue and white striped shirt. The girl in the middle has dark hair and is wearing a light blue denim shirt. The girl on the right has long blonde hair and is wearing a teal shirt. The background shows rows of bookshelves filled with books.

De thema's uit het vorige hoofdstuk vormen de kapstok voor dit hoofdstuk. We verbinden deze thema's aan de belangrijkste uitgangspunten en kansen voor het beleid.

1. Cultuur – inclusief en toegankelijk

Niet iedere inwoner in onze gemeente komt in gelijke mate in aanraking met cultuur. Een inclusieve samenleving begint bij gelijke kansen voor iedereen. Cultuur speelt daarbij een sleutelrol. Door cultuur kunnen mensen hun blik verruimen en vinden ze het vertrouwen om zich op hun eigen manier te uiten. Daarom is het belangrijk dat cultuur breed toegankelijk is. Dat betekent niet alleen fysieke toegankelijk (bereikbaar) maar zeker ook betaalbaar, herkenbaar, vindbaar en zichtbaar.

De gemeente Zuidplas zet zich in om cultuureducatie in het onderwijs te bevorderen. Het is belangrijk dat er voor de jeugd voldoende mogelijkheden zijn om zich op cultureel gebied te ontwikkelen, ook als ze dat niet automatisch van huis uit meekrijgen. Door mee te doen aan culturele activiteiten leren leerlingen de wereld om hen heen te ontdekken en beter te begrijpen. Cultuureducatie stimuleert creativiteit, kritisch denken, zelfexpressie en cultureel bewustzijn.

We vinden het belangrijk om in samenwerking met het onderwijs en culturele instellingen te investeren in kwalitatief hoogwaardig cultuuronderwijs. Dit betekent dat zowel de inhoud van de lesstof goed moet zijn maar ook dat dit op een inspirerende en effectieve manier wordt overgebracht. Onze inzet bevordert kansengelijkheid en leidt tot structurele verandering van cultuureducatie in het onderwijs.

Ook voor andere kwetsbare groepen (zoals ouderen, startershouders, mensen met een beperking of afstand tot de arbeidsmarkt) is het van belang dat er in de directe nabijheid mogelijkheden zijn om kennis te maken met cultuur en hier ook aan mee te kunnen doen. Mensen uit deze groepen onderkennen vaker drempels om deel te nemen aan het culturele aanbod, terwijl zij juist veel baat hebben bij de positieve effecten ervan op welzijn, zelfvertrouwen en participatie. Wanneer culturele voorzieningen ver weg zijn, moeilijk bereikbaar of niet aansluiten bij de leefwereld van deze doelgroepen, worden bestaande ongelijkheden versterkt.

De gemeente Zuidplas ondersteunt waar mogelijk initiatieven die bijdragen aan een brede deelname aan cultuur. De toegankelijkheid is daarbij een belangrijk uitgangspunt. We hebben daarom de ambitie om in elke dorpskern in Zuidplas tenminste één laagdrempelige, multifunctionele ontmoetingsplek te hebben waar inwoners van verschillende doelgroepen terecht kunnen voor een zo breed mogelijk aanbod aan activiteiten. Deze ontmoetingsplek kan op verschillende manieren worden ingevuld. De bibliotheek speelt overigens wel een unieke rol als laagdrempelige ontmoetingsplek in de samenleving. Het is meer dan een huis van boeken, het is een dynamisch knooppunt waar kennis, contact en cultuur samenkomen.

“Door cultuur kunnen mensen hun blik verruimen en vinden ze het vertrouwen om zich op hun eigen manier te uiten”

Mensen van alle leeftijden en achtergronden vinden er toegang tot informatie, ruimte voor persoonlijke ontwikkeling en kansen voor ontmoeting. Door het organiseren van lezingen, tentoonstellingen en workshops draagt de bibliotheek actief bij aan een levendig cultureel klimaat. Zo blijft de bibliotheek een onmisbare spil in een inclusieve en veerkrachtige samenleving.

Ook muziekonderwijs speelt een essentiële rol in de ontwikkeling van creativiteit, expressie en sociaal-emotionele vaardigheden. Dit kan plaatsvinden in een muziekschool maar bijvoorbeeld ook in een dorpshuis of andere multifunctionele plek. Het gaat er om dat jong en oud hun muzikale talent kunnen ontdekken. Naast individuele lessen biedt de muziekschool ruimte voor samenspel, optredens en educatieve projecten in samenwerking met scholen en andere culturele en maatschappelijke organisaties. De muziekschool is dan ook niet alleen een opleidingsplek maar ook een belangrijke partner voor cultuurparticipatie.

Voor de zichtbaarheid van cultuur maken we gebruik van diverse communicatiekanalen. We zetten in op zowel online- als offlinecommunicatie. We stimuleren bij onze culturele partners, inclusief lokale en regionale media, om het aanbod nog beter voor het voetlicht te brengen. Inwoners weten niet altijd wat er te beleven is en het is dan ook belangrijk dat er

op zoveel mogelijk plekken zichtbaar is waar en wanneer de activiteiten plaatsvinden.

2. Cultuur als verbindend middel

Het culturele veld in de gemeente Zuidplas is groot. Naast de huidige culturele basisvoorzieningen (muziekonderwijs, bibliotheek, cultuureducatie, historische verenigingen, dorpshuizen) zijn er nog tal van voorzieningen die een belangrijke functie vervullen. Denk daarbij aan de stichtingen en verenigingen, waar in totaal honderden vrijwilligers actief zijn, maar ook (culturele) ondernemingen zoals bijvoorbeeld dansscholen. Vanuit het zorg- en welzijnsveld worden regelmatig culturele activiteiten opgezet waarbij professionals en vrijwilligers samen optrekken. De activiteiten hebben steeds vaker een flexibel karakter. In deze tijd vinden niet alle inwoners hun weg naar de bestaande organisaties. Het is dan ook zeker van belang dat er ruimte beschikbaar is waar men elkaar kan ontmoeten en activiteiten kan ondernemen. Dat kan zowel binnen, buiten, als online zijn (denk bijvoorbeeld aan broedplaatsen, openluchttheater, online platforms, etc.).

De gemeente Zuidplas erkent dat de inzet van vrijwilligers, professionals en ondernemers in het culturele veld onmisbaar is. Zij zorgen immers voor het aanbod, de organisatie en de uitvoering van culturele activiteiten.

“De inzet van vrijwilligers, professionals en ondernemers is onmisbaar”

De gemeente wil ruimte bieden om de activiteiten mogelijk te maken door betaalbare locaties beschikbaar te stellen, initiatieven te ondersteunen met kennis en subsidies en samenwerking te stimuleren tussen culturele partners. Daarnaast zet de gemeente zich in om cultuur zichtbaar te maken in beleid, partnerschappen en communicatie. Ons beleid is erop gericht dat vrijwilligers, professionals en ondernemers zich gezien en ondersteund voelen.

De samenwerking tussen partners kan worden vormgegeven in een cultuurhuis (of cultuurcluster). Op de vraag wat een cultuurhuis is, zijn verschillende antwoorden mogelijk. Voor de ene persoon is een cultuurhuis een gebouw, een fysieke ruimte, een ontmoetings- en samenwerkingsruimte. Deze vorm sluit aan op het bieden van een multifunctionele maatschappelijke ruimte per dorp (zoals een dorpshuis). Voor een ander is het gebouw niet zo belangrijk maar is het vooral een concept, een wijknetwerk. Hoe een cultuurhuis zich ontwikkelt kan op vele manieren. Het is vooral belangrijk dat partijen op een natuurlijke manier bij elkaar komen en tijdens het ontwikkelproces al naar elkaar toegroeien. Uiteindelijk gaat het erom dat alle partners ervan overtuigd zijn dat je samen meer voor elkaar kunt krijgen dan ieder apart. Door krachten te bundelen ontstaan er meer mogelijkheden om te zorgen voor verbinding en sociale cohesie in een gebied.

De gemeente Zuidplas ziet het als haar rol om de samenwerking tussen de grotere culturele partners te stimuleren en te faciliteren zodat de culturele sector als geheel veerkrachtiger, inclusiever en toekomstbestendiger wordt.

Cultuur en erfgoed zijn met elkaar verweven. Verhalen, gebouwen, gebruiken en landschappen geven betekenis aan onze leefomgeving en maken de geschiedenis tastbaar. Erfgoed laat zien wie we zijn, waar we vandaan komen en wat ons gemeenschappelijke delers zijn. De gemeente Zuidplas wil erfgoed zichtbaar (kenbaar en herkenbaar maken) omdat dit bijdraagt aan het wederzijds begrip voor elkaars achtergrond. Door het stimuleren van bijvoorbeeld verhalenroutes, open monumentendagen of erfgoededucatie vormt het verleden een bouwsteen voor een gemeenschappelijke identiteit en toekomst. (Voor meer informatie over erfgoed, zie ook de Erfgoedvisie van de gemeente Zuidplas)

Tot slot noemen we bij dit thema over 'cultuur als verbindend middel' nog de gemeentelijke en inmiddels 50-jarige stedenband met de Duitse partnergemeente Bückeburg. Deze stedenband heeft tot doel dat inwoners, via verenigingen en andere organisaties kennisnemen van elkaars cultuur en waarden. Het betreft een Europese (culturele, educatieve, sportieve en zakelijke) uitwisseling.

“Op de vraag wat een cultuurhuis is, zijn verschillende antwoorden mogelijk”

Zeker in de huidige samenleving waarin onderling begrip onder druk staat, is het mooi dat inwoners met verschillende achtergronden in de gelegenheid worden gesteld om met elkaar in contact te komen. Dit draagt bij aan wederzijds begrip, tolerantie en internationale solidariteit.

3. Cultuur als preventief middel

Eigen kracht is de basis voor actieve participatie in cultuur en samenleving. Het benutten van de eigen kracht is niet voor iedereen even vanzelfsprekend. Denk bijvoorbeeld aan jongeren die opgroeien in armoede. Door zorgen over geld, sociale uitsluiting of een gebrek aan positieve rolmodellen, raken zij sneller ontmoedigd en durven zij minder te vertrouwen op hun eigen kracht. Ook voor andere 'kwetsbare groepen' is het belangrijk dat zij hun eigen kracht en kwaliteiten kunnen versterken.

Actieve kunstparticipatie dient meerdere doelen: het draagt bij aan het gevoel van welzijn, het haalt mensen uit hun huis en mogelijk isolement en het levert nieuwe contacten op. Het kan op die manier werken als een preventief middel: hoe beter iemand zich voelt, hoe minder de vraag naar zorg zal zijn. Tegelijkertijd wordt er gebouwd aan een netwerk waaruit mensen kunnen opstaan voor het geval er informele zorg gevraagd wordt.

Ook voor de vrijwilligers die werkzaam zijn in het culturele veld is het een vorm van activering en participatie.

Positieve Gezondheid biedt een helder raamwerk voor het verbinden van cultuur met welzijn en preventie. De zes dimensies van dit model ^[2] zijn direct te koppelen aan culturele activiteiten:

- Lichaamsfuncties: Dansprojecten, theaterbeweging, beeldhouwen
- Mentaal welbevinden: Muziekworkshops, schrijfgroepen, schilderen, muziekconcerten
- Zingeving: Poëzie, community art over rouw en identiteit
- Kwaliteit van leven: Samen zingen/spelen/creëren
- Meedoen: Vrijwilligers als cultuurmakers, co-creatie, uitgenodigd worden, workshops
- Dagelijks functioneren: Ritmische activiteiten, wekelijkse (kunst)(koffie)bijeenkomsten

Uit diverse studies ^[3] blijkt dat kunst en cultuur op verschillende manieren positief effecten kunnen hebben op zowel de geestelijke als de lichamelijke gezondheid. Dit wordt ook al toegepast in ziekenhuizen, zorginstellingen en in de geestelijke gezondheidszorg.

[2] M. Huber (2016): *Positieve Gezondheid in Nederland*
Academie voor Positieve Gezondheid (2021): *Spinnenweb 2.0*

[3] Bijvoorbeeld: M. Witte (2021): *Muziekinterventies effectief bij stress*

“Het benutten van de eigen kracht is niet voor iedereen even vanzelfsprekend”

Denk hierbij bijvoorbeeld aan muziektherapie. Muziekinterventies stimuleren hersenactiviteit, wat kan leiden tot verbeteringen in motoriek, spraak, geheugen en cognitieve functies. Ook dragen deze interventies bij aan pijnvermindering, stressreductie en het algemeen welzijn van patiënten. Uit onderzoek blijkt dat andere kunstzinnige therapieën ook positieve effecten hebben op diverse psychische klachten.

De gemeente Zuidplas ziet cultuur als een bewezen preventief middel om gezondheidsproblemen te voorkomen of te verlichten. De gemeente wil daarom de samenwerking tussen de culturele sector en partners in het sociaal domein bevorderen en duurzaam versterken. We zetten hierop in door cultuur en zorg expliciet te verbinden in beleid, door netwerken en ontmoetingen te faciliteren en door initiatieven te ondersteunen met subsidies.

4. Cultuur voor een levendige, vitale en recreatieve samenleving

Levendige en vitale dorpen zijn belangrijk. Inwoners vinden het aantrekkelijk als er op cultuurgebied genoeg te doen is. Uit diverse onderzoeken blijkt dat culturele voorzieningen, erfgoed en recreatieve mogelijkheden belangrijke factoren zijn in het verbeteren van het vestigingsklimaat.

Tegelijkertijd vinden inwoners het ook belangrijk dat er plekken zijn waar men tot rust kan komen. In de *“Visie op recreatie 2025”* werd Zuidplas beschreven als een groene oase van rust en ruimte. “De polders, de uitgestrektheid, de cultuurhistorie, het groen en het water maken Zuidplas aantrekkelijk.” Het gebiedsprofiel van Zuidplas richt zich op de belofte: het loskomen van (dagelijkse, stedelijke) hectiek. Dit kan in onze Watertuin van de zuidelijke Randstad.

We willen graag een levendige gemeente zijn met ruimte voor culturele ontplooiing maar ook ruimte voor rust, stilte en verstillings. Een goede leefomgeving biedt balans – tussen prikkels en ontspanning, tussen expressie en reflectie. We zetten in op diverse mogelijkheden om aan een gebied een eigen identiteit te geven. Door te investeren in initiatieven in de openbare ruimte wordt cultuur letterlijk zichtbaar in de leefomgeving en ontstaat er levendigheid in de dorpen. Wanneer kunst geïntegreerd wordt in pleinen, parken, gevels en infrastructuur ontstaat een omgeving die mensen uitdaagt en inspireert. Het stimuleert sociale interactie, maakt plekken herkenbaar en kan zelfs bijdragen aan de veiligheid en beleving van een wijk. Voor nieuwe gebiedsontwikkelingen is het belangrijk dat cultuur en recreatie vanaf het begin wordt meegenomen in de ruimtelijke plannen.

“Er ontstaat een omgeving die mensen uitdaagt en stimuleert”

Evenementen, volksfeesten en herdenkingen zijn belangrijke vormen van cultuur. Evenementen leveren niet alleen een bijdrage aan de sociale cohesie en beleving, maar zijn ook belangrijk voor de economie. Ze trekken mensen aan, wat zorgt voor meer omzet bij horeca, winkels en hotels en bovendien stimuleren ze de lokale (re)creatieve industrie. De organisatie van evenementen ligt primair bij de initiatiefnemers zelf. Bij de vieringen van nationale feestdagen en nationale herdenkingen heeft de gemeente een actieve en verbindende rol. Bij andere evenementen (zowel niet-commercieel als commercieel) is de rol van de gemeente minder actief, het gaat dan vooral om een faciliterende en toetsende rol.

De gemeente Zuidplas ondersteunt, coördineert en draagt symbolisch bij aan de betekenis van nationale feestdagen en nationale herdenkingen. Zij doet dit samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en vrijwilligers. Bij andere evenementen schept de gemeente Zuidplas de juiste randvoorwaarden. Door vergunningen te verlenen, veiligheid te borgen en goede afspraken te maken over openbare ruimte en leefbaarheid, zorgen we voor een balans tussen levendigheid en draagvlak.

We stimuleren initiatieven die niet alleen economische waarde hebben, maar ook bijdragen aan sociale verbinding, inclusiviteit en culturele diversiteit. We letten ook op duurzaamheid door evenementen te stimuleren die bewust omgaan met energie, afval, mobiliteit en materiaalgebruik. Groene keuzes dragen bij aan een toekomstbestendige gemeente.

© Juni 2025 Gemeente Zuidplas.

De informatie in dit document is aan verandering onderhevig. De meest actuele versie vindt u steeds op www.zuidplas.nl